

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie

LWA.410.003.03.2022

Pan
Wiesław Zalewski
Wójt Gminy Strzegowo
Urząd Gminy w Strzegowie
Plac Wolności 32
06-445 Strzegowo

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/072 – Usuwanie wyrobów zawierających azbest.

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie
ul. Filtrów 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 57 72, F +48 22 444 57 62
lwa@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy w Strzegowie ¹ , Plac Wolności 32, 06-445 Strzegowo.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wiesław Zalewski, Wójt Gminy Strzegowo od 20 czerwca 1990 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Działania samorządu gminy mające na celu realizację Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032².2. Zaawansowanie realizacji ww. programu na terenie gminy.3. Realizacja przez samorząd gminy, jako właściciela/zarządcy nieruchomości, obowiązków w zakresie posiadanych wyrobów zawierających azbest.
Okres objęty kontrolą	Lata 2016-2021 z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przez lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontroler	Jerzy Kęćik, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWA/17/2022 z 12 stycznia 2022 r. (akta kontroli str. 1-2)

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Przyjęty przez gminę Strzegowo program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy był zgodny z założeniami „Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032”.

NIK pozytywnie ocenia sposób wykorzystania środków finansowych pozyskanych przez wójta z Ministerstwa Rozwoju, Pracy i Technologii⁵ na aktualizację programu usuwania wyrobów zawierających azbest oraz dotacji z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej⁶ przeznaczonej na demontaż, transport i utylizację azbestu pochodzącego z nieruchomości osób fizycznych i prawnych. Pozyskane środki finansowe wykorzystane zostały zgodnie z zawartymi umowami i stanowiły znaczną pomoc w pokryciu kosztów realizowanych przedsięwzięć, zostały też prawidłowo rozliczone.

Wójt podejmował działania mające na celu inspirowanie mieszkańców gminy do realizacji obowiązków związanych usuwaniem azbestu, w tym obowiązku przedłożenia w urzędzie informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz oceny stopnia pilności ich usunięcia lub

¹ Dalej: urząd.

² Dalej: program krajowy.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: MRPiIT

⁶ Dalej: WFOŚiGW.

zabezpieczenia. Prace polegające na usunięciu odpadów azbestowych przeprowadzono z zachowaniem wymagań określonych przepisami prawa.

Należy jednocześnie wskazać, że zakładany w programie termin usunięcia wyrobów zawierających azbest na terenie gminy nie zostanie dotrzymany, gdyż istniejące mechanizmy finansowe niewystarczająco motywują mieszkańców gminy do podejmowania działań w zakresie modernizacji istniejących pokryć dachowych celem wyeliminowania wyrobów zawierających azbest.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Działania samorządu mające na celu realizację programu oczyszczania kraju z azbestu

Opis stanu faktycznego

Gmina Strzegowo przystąpiła do realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” przyjętego przez Radę Ministrów 14 maja 2002 r. Program ten stanowił element krajowego planu gospodarki odpadami, w tym odpadami niebezpiecznymi oraz programów ochrony środowiska na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

W 2008 r. Rada Gminy Strzegowo podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Strzegowo na lata 2008-2032”⁷, a w 2021 r. dokonała aktualizacji przyjętego programu, zmieniając m.in. jego tytuł na „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Strzegowo na lata 2020-2032”⁸.

Jedną z przyczyn aktualizacji gminnego programu była aktualizacja programu krajowego dokonana w 2009 r., w wyniku której przyjęto „Program oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032”⁹.

W gminnym programie wskazano, że gmina powinna zapewnić wywóz odpadów zawierających azbest na składowisko odpadów, a koszt transportu i unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest powinien zostać pokryty ze środków własnych gminy, przy współudziale środków właścicieli nieruchomości, dotacji i pożyczek funduszy ochrony środowiska lub innych źródeł dostępnych dla gminy.

(akta kontroli str. 6-66)

Gminny program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na lata 2008-2032 został opracowany przez pracownika urzędu w ramach obowiązków służbowych. Natomiast opracowanie znowelizowanego programu usuwania wyrobów zawierających azbest na lata 2020-2032 zostało zlecone firmie zewnętrznej¹⁰. Koszt opracowania tego programu wyniósł 19,5 tys. zł i został pokryty z dotacji MRPiT w wysokości 15,0 tys. zł oraz wkładem własnym Gminy w wysokości 4,5 tys. zł.

(akta kontroli str. 6, 81-87)

Wójt wyjaśnił, że „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Strzegowo na lata 2020-2032” jest kontynuacją i aktualizacją celów oraz działań przyjętych w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla gminy Strzegowo na lata 2008-2032”. Konieczność aktualizacji programu wynikała

⁷ Uchwała nr XXI/171/2008 Rady Gminy Strzegowo z 17 grudnia 2008 r.

⁸ Uchwała nr XXIV/138/2021 Rady Gminy Strzegowo z 26 lutego 2021 r.

⁹ Uchwała nr 122/2009 Rady Ministrów z 14 lipca 2009 r., zmieniona Uchwałą nr 39/2010 Rady Ministrów z 15 marca 2010 r.

¹⁰ Umowa nr 61/AZ/ED/2020 z 30 marca 2020 r.

z braku wiarygodnych informacji o ilości wyrobów zawierających azbest na terenie gminy, kontroli stanu i oceny pokryć dachowych znajdujących się na obiektach budowlanych stanowiących własność osób fizycznych i prawnych. Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest, przeprowadzona w 2008 r., polegała na zbieraniu danych szacunkowych od mieszkańców, albo od sołtysów, w przypadku gdy właściciel nie przebywał na terenie nieruchomości. Ponadto właściciele nieruchomości w niedostatecznym stopniu dokonywali okresowych kontroli oraz ocen stanu i możliwości bezpośredniego użytkowania wyrobów zawierających azbest.

(akta kontroli str. 6-7, 142)

W zaktualizowanym programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest określono m.in.: charakterystykę azbestu i klasy wyrobów zawierających azbest¹¹, wyniki przeprowadzonej inwentaryzacji, szacunkowy koszt usunięcia wyrobów zawierających azbest¹². Zaktualizowany program określał harmonogram realizacji, sposób pozyskania środków finansowych, zasady bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, wskaźniki pozwalające na ocenę stopnia realizacji programu¹³. Wskazano w nim na konieczność prowadzenia szkoleń z zakresu szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobu ich bezpiecznego usuwania.

(akta kontroli str. 30-66)

W programie usuwania wyrobów zawierających azbest na lata 2008–2032 wskazano, że wyroby azbestowe w postaci płyt azbestowo-cementowych, występujące na dachach obiektów budowlanych, zajmowały powierzchnię 349 784 m², co w przeliczeniu na wagę tych wyrobów, stanowiło 2584,967 Mg.

W wyniku inwentaryzacji przeprowadzonej na zlecenie wójta w 2020 r., ujawniono na terenie gminy wyroby azbestowe na 1591 nieruchomościach (działkach ewidencyjnych). Liczba zinwentaryzowanych obiektów zawierających wyroby z azbestu, należących do osób fizycznych, wynosiła 3338 szt., a dla osób prawnych – 10 szt. Łączna powierzchnia wyrobów zawierających azbest na terenie gminy wynosiła 493 747 m², z tego 487 496 m² należało do osób fizycznych oraz 6251 m² do osób prawnych. Po przeliczeniu zinwentaryzowanych i przeznaczonych do unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest z m² na Mg, ich masa wynosiła 7398,121 Mg, z tego w posiadaniu osób fizycznych było 7304,356 Mg, a 93,765 Mg było w posiadaniu osób prawnych. Na terenie nieruchomości będących własnością osób fizycznych, jak i osób prawnych, przeważają wyroby zawierające azbest o trzecim (III) stopniu pilności ich usunięcia (6960,39 Mg, 93,27 Mg). Wyrobów o pierwszym (I) stopniu pilności ich usunięcia ujawniono 307,53 Mg, a do drugiego (II) stopnia zaliczono 36,931 Mg.

(akta kontroli str. 16, 51-53, 90)

Wójt każdego roku informował właścicieli nieruchomości, za pośrednictwem sołtysów, strony internetowej oraz tablicy ogłoszeń znajdującej się w budynku urzędu, o konieczności dokonania oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest w celu ustalenia stopnia pilności ich wymiany poprzez wypełnienie formularza pn. „Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest” oraz o konieczności przedłożenia, w terminie do

¹¹ Klasa I – tzw. „miękkie” wyroby o gęstości objętościowej mniejszej od 1000 kg/m³ oraz o słabej spoistości, gdzie zawartość azbestu łączonego niewielką ilością lepiszcza przekracza 20%. Klasa II – tzw. „twarde” wyroby o gęstości objętościowej powyżej 1000 kg/m³ oraz dużej spoistości, wyroby te zawierają poniżej 20% azbestu.

¹² 9364,1 tys. zł – wyczerpano w 2020 r.

¹³ M.in. ilość unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest wyrażona w Mg/rok, nakłady poniesione na usuwanie odpadów zawierających azbest (zł/rok), stopień wykorzystania środków finansowych na realizację programu (%/rok).

31 stycznia, „Informacji o wyrobach zawierających azbest”, ze wskazaniem planowanego terminu usunięcia wyrobów i przekazania do unieszkodliwienia. Mieszkańcy gminy nie wypełniają jednak ciężącego na nich obowiązku przekazywania wójtowi informacji o posiadaniu wyrobów zawierających azbest.

Wójt oświadczył, że na terenie gminy nie było przypadków wykorzystywania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, dlatego nie było potrzeby kierowania wniosków do uprawnionych organów o nałożenie grzywny, w drodze mandatu karnego, na osoby fizyczne lub prawne z tytułu niewywiązania się z obowiązku przekazania informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.

(akta kontroli str. 140-187)

Przyjęte gminne programy usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest zostały podane do publicznej wiadomości. Informacja o ich przyjęciu oraz ich treść jest dostępna na stronie internetowej biuletynu informacji publicznej urzędu¹⁴.

(akta kontroli str. 193-195)

Wójt, zgodnie z § 91 Statutu gminy Strzegowo¹⁵ oraz § 21 ust. 4 pkt 5 Regulaminu organizacyjnego Urzędu Gminy Strzegowo¹⁶, powierzył prowadzenie spraw związanych z realizacją gminnego programu usuwania wyrobów zawierających azbest, pracownikowi zatrudnionemu na stanowisku ds. ochrony środowiska, rolnictwa i gospodarki nieruchomościami, a zadania związane z pozyskiwaniem środków finansowych na realizację programu przydzielił innej osobie zatrudnionej w urzędzie.

(akta kontroli str. 68-80)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Podejmowanie przez Urząd działania mające na celu realizację programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy były zgodne z założeniami programu krajowego. Wójt pozyskał środki finansowe pozwalające na przeprowadzenie inwentaryzacji oraz dokonanie oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest na terenie całej gminy oraz aktualizację gminnego programu usuwania wyrobów zawierających azbest, zapewnił także jego realizację. Kwota dofinansowania otrzymana z MRPiT została prawidłowo rozliczona.

OBSZAR

2. Zaawansowanie realizacji programu na terenie gminy

Opis stanu
faktycznego

Przyjęte gminne programy zawierały harmonogramy zadań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Strzegowo. Harmonogram realizacji „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy na lata 2008-2032” zakładał usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest zakwalifikowanych do I stopnia pilności¹⁷ – w terminie do końca 2013 r., wyrobów zakwalifikowanych do II stopnia pilności¹⁸ –

¹⁴ https://bip.strzegowo.pl/wiadomosci/1555/wiadomosc/106940/uchwala_nr_xxi171208
<https://bip.strzegowo.pl/wiadomosci/1555/lista/1/2022>

¹⁵ Załącznik do Uchwały nr IX/53/2003 Rady Gminy Strzegowo z 28 maja 2003 r. zmieniony uchwałą nr XIII/100/2007 Rady Gminy Strzegowo z 31 grudnia 2007 r. oraz uchwałą nr XXXI/222/2009 Rady Gminy Strzegowo z 9 października 2009 r.

¹⁶ Przyjętego Zarządzeniem Wójta Gminy Strzegowo nr 14/2012 z 30 marca 2012 r. a następnie zmienionego Zarządzeniem Wójta Gminy Strzegowo nr 68/2016 z 30 grudnia 2016 r.

¹⁷ Oznacza bezzwłoczną wymianę lub naprawę wyrobów zawierających azbest.

¹⁸ Ponowną ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów należy sporządzić w terminie 1 roku.

do końca 2023 r. a wyroby zakwalifikowane do III stopnia pilności¹⁹ – do końca 2032 r.

Z przeprowadzonej w 2007 r. inwentaryzacji azbestu i wyrobów zawierających azbest wynika, że wyroby zawierające azbest, znajdujące się na terenie gminy, to głównie eternit falisty, pokrywający dachy budynków mieszkalnych i gospodarczych, który został zakwalifikowany do III stopnia pilności usuwania.

W harmonogramie na lata 2021-2031 założono, że do końca 2021 r. usunięte zostaną wszystkie zmagazynowane wyroby zawierające azbest o I stopniu pilności oraz 1/12 pozostałych wyrobów z azbestem, o łącznej masie 898,413 Mg. Natomiast usunięcie wszystkich pozostałych pokryć dachowych zawierających azbest realizowane będzie sukcesywnie w ilości 590,883 Mg, w każdym kolejnym roku (do końca 2032 r.).

(akta kontroli str. 17, 51-53)

Urząd prowadził ewidencję danych dotyczących ilości, rodzaju i miejsc występowania azbestu na terenie gminy w postaci elektronicznej, z wykorzystaniem pliku Excel oraz wprowadzał te dane (od 2012 r.) do internetowej bazy azbestowej²⁰, prowadzonej przez ministra właściwego do spraw gospodarki.

Informacje dotyczące rodzaju, ilości i miejsc występowania azbestu, tj. substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, przedkładano marszałkowi województwa każdego roku, w terminie do 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy, według stanu na dzień 31 grudnia, co było zgodne z § 2 rozporządzenia Ministra Środowiska z 23 lipca 2009 r. w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska²¹. Przekazane przez mieszkańców informacje (w latach 2016-2020) dotyczyły tylko tych miejsc występowania azbestu, gdzie planowano w danym roku unieszkodliwienie odpadów niebezpiecznych. W wyniku przeprowadzonej (w II półroczu 2020 r.) inwentaryzacji przez firmę zewnętrzną na terenie gminy, wprowadzone do bazy dane dotyczyły wszystkich obiektów budowlanych posiadających wyroby z zawartością azbestu.

(akta kontroli str. 140-142, 188-192, 204-229)

W latach 2016-2020 kontrolowana jednostka organizowała dla mieszkańców gminy wywóz odpadów zawierających azbest. Wykonawcę zadania wyłaniano na podstawie art. 4 pkt 8 ustawy z 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych²², zgodnie z którym ustawy nie stosuje się do zamówień i konkursów, których wartość nie przekracza wyrażonej w złotych równowartości kwoty 30 tys. euro. Przedmiotem zamówienia była kompleksowa usługa w zakresie demontażu pokrycia dachowego wykonanego z wyrobów zawierających azbest lub odebrania płyt azbestowo-cementowych z miejsc tymczasowego składowania, pakowanie, załadunek na środek transportu, przekazanie odpadów zawierających azbest na składowisko odpadów niebezpiecznych do utylizacji oraz wystawienie kart przekazania odpadów.

W zaproszeniu do składania ofert i w zawartych umowach zobowiązano wykonawców do wykonywania przedmiotu zamówienia z należytą starannością, zgodnie z zachowaniem zasad bezpieczeństwa, zasadami współczesnej wiedzy technicznej oraz obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa, w szczególności

¹⁹ Ponowną ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów należy sporządzić w terminie do 5 lat.

²⁰ Baza Azbestowa służy do gromadzenia danych o rodzaju, ilości i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest - www.bazaazbestowa.gov.pl

²¹ Dz. U. z 2015 r. poz. 1450.

²² Dz. U. z 2020 r. poz. 1086, (ustawa obowiązująca do 31 grudnia 2020 r.).

z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest²³.

Wykonawcy zobowiązani byli przedłożyć m.in. dokumenty zezwalające na prowadzenie działalności w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych, decyzję marszałka województwa zatwierdzającą program gospodarki odpadami lub zezwolenie na zbieranie odpadów oraz decyzję pozwalającą właścicielowi składowiska na prowadzenie działalności w zakresie unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

(akta kontroli str. 234-254)

W okresie objętym kontrolą, w budżecie gminy zaplanowano środki finansowe na działania związane z gospodarką odpadami, w tym realizację zadań związanych z usuwaniem azbestu i wyrobów zawierających azbest²⁴, w łącznej kwocie 581,0 tys. zł, z tego: w 2016 r. – 91,0 tys. zł; 2017 r. – 50,0 tys. zł; 2018 r. – 100,0 tys. zł; 2019 r. – 40,0 tys. zł; 2020 r. – 150,0 tys. zł oraz w 2021 r. – 150,0 tys. zł.

Łączna kwota zrealizowanych wydatków na te zadania wyniosła 334,0 tys. zł, co stanowi 57,5% wydatków planowanych. Kwoty zrealizowanych wydatków w poszczególnych latach kształtowały się następująco: w 2016 r. – 48,0 tys. zł; 2017 r. – 49,0 tys. zł; 2018 r. – 27,0 tys. zł; 2019 r. – 41,0 tys. zł a 2020 r. – 69,0 tys. zł a w 2021 r. – 100,0 tys. zł.

(akta kontroli str: 94-139)

Realizowane przez Urząd zadanie unieszkodliwiania azbestu na terenie gminy było dofinansowane przyznanymi dotacjami z WFOŚiGW²⁵.

Wójt każdego roku składał wnioski o przyznanie dotacji: w 2016 r. na kwotę 77,2 tys. zł; w 2017 r. – 54,9 tys. zł; w 2018 r. – 34,2 tys. zł; w 2019 r. – 21,0 tys. zł; w 2020 r. – 50,0 tys. zł oraz w 2021 r. – 30,0 tys. zł. Wysokość środków przyznaných w poszczególnych latach wynosiła odpowiednio: 41,7 tys. zł; 41,8 tys. zł; 22,3 tys. zł; 21,0 tys. zł; 50,0 tys. zł. W 2021 r. WFOŚiGW nie przyznał dotacji na realizację tego zadania.

W okresie objętym kontrolą łączna kwota przyznaných dotacji wyniosła 176,8 tys. zł. Dotacje wykorzystano w kwocie 175,0 tys. zł co stanowi 99,0% środków przyznaných.

Przyznane środki finansowe wykorzystane zostały na pokrycie kosztów związanych z demontażem, odbiorem, pakowaniem, transportem i utylizacją wyrobów zawierających azbest. Łącznie na ten cel wydatkowano 215,4 tys. zł, z tego: w 2016 r. – 48,3 tys. zł; 2017 r. – 49,1 tys. zł; 2018 r. – 26,8 tys. zł; 2019 r. – 41,2 tys. zł oraz w 2020 r. – 50,0 tys. zł. Wkład własny gminy wynosił 40,6 tys. zł, z tego w 2016 r. – 7,2 tys. zł; 2017 r. – 7,4 tys. zł; 2018 r. – 5,4 tys. zł oraz w 2020 r. – 20,6 tys. zł.

W wyniku podjętych działań w tym zakresie, odebrano i unieszkodliwiono łącznie 777,457 Mg odpadów azbestowych, z tego: w 2016 r. – 181,83 Mg; 2017 r. – 214,59 Mg; 2018 r. – 81,837 Mg; 2019 r. – 144,40 Mg oraz w 2020 r. – 154,80 Mg.

²³ Dz. U. Nr 71 poz.649, ze zm.

²⁴ W planie finansowym wydatków nie wyodrębniano kwot na zadanie związane z usuwaniem azbestu.

²⁵ Na podstawie umowy dotacji: nr 0387/16/OZ/D z 11 lipca 2016 r. wysokość przyznaných środków wynosiła 41,7 tys. zł; nr 0969/17/OZ/D z 20 października 2017 r. – 41,8 tys. zł; nr 0126/18/OZ/D z 29 sierpnia 2018 r. – 22,3 tys. zł; nr 0107/19/OZ/D z 30 sierpnia 2019 r. – 21,0 tys. zł; nr 2065/20/OZ/D z 17 sierpnia 2020 r. – 50,0 tys. zł.

Średnia ilość unieszkodliwionych w skali roku wyrobów zawierających azbest wynosiła 155,495 Mg, tj. 26,3% ilości planowanej w harmonogramie²⁶.

(akta kontroli str. 142-143, 311-370)

Wójt wyjaśnił, że przyczyną niewydatkowania środków na realizację zadania usuwania azbestu i wyrobów azbestowych w 2021 r. była odmowa przyznania dotacji ze środków WFOŚiGW w Warszawie oraz brak zgody właścicieli nieruchomości na współfinansowanie tego przedsięwzięcia. Niewykorzystane środki własne w kwocie 50 tys. zł zostały przesunięte w planie finansowym na 2022 r. Jednocześnie wskazał, że założenia gminnego programu, dotyczące usuwania wyrobów zawierających azbest, będą realizowane w latach przyszłych, ale osiągnięcie zakładanych celów będzie uzależnione od chęci usuwania tych wyrobów przez właścicieli nieruchomości i ich możliwości finansowych.

(akta kontroli str. 232-233)

Pracownicy Urzędu realizowali zadania dotyczące podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców, w zakresie właściwego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, określone w gminnych programach usuwania azbestu. Informacje o sposobie realizacji programu usuwania i unieszkodliwiania azbestu, o szkodliwości azbestu dla zdrowia, obowiązkach właściciela lub zarządcy nieruchomości wynikających z prawa, o planowanych każdego roku działaniach zmierzających do sukcesywnego eliminowania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy zamieszczano na stronie internetowej Gminy, przekazywano sołtysom w celu udostępnienia mieszkańcom sołectwa poprzez wywieszenie na tablicach informacyjnych oraz przekazanie do wiadomości mieszkańcom w formie kurendy. Udostępniono je także poprzez wywieszenie na tablicy ogłoszeń w budynku Urzędu.

Mieszkańcy byli informowani o obowiązku przekazywania informacji o posiadaniu wyrobów zawierających azbest podczas przeprowadzanych zebrań wiejskich lub innych spotkań organizowanych i współorganizowanych przez Wójta, np.: podczas organizacji szkoleń dla rolników, prowadzonych przez Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poświętnym, czy spotkań i warsztatów organizowanych w ramach działań na rzecz społeczności lokalnej, prowadzonych przez Stowarzyszenie Społecznej Samopomocy Lokalnej Grupy Działania, a także Towarzystwo Rozwoju Gminy Strzegowo.

W kwietniu 2020 r. Wójt skierował pracownika, realizującego zadania wynikające z przyjętego programu, na kurs prowadzony przez Główny Instytut Górnictwa dla pracowników jednostek samorządu terytorialnego w zakresie prawidłowego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest. Celem tego szkolenia było przygotowanie pracowników urzędów do podejmowania działań na rzecz inspirowania właściwej postawy wśród społeczności lokalnej w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest.

(akta kontroli str. 196-197, 199)

Podstawowym problemem w realizacji gminnego programu usuwania wyrobów zawierających azbest, wskazanym przez wójta, jest brak wystarczających mechanizmów finansowych zachęcających właścicieli nieruchomości do podejmowania decyzji o modernizacji pokryć dachowych wykonanych z płyt azbestowo-cementowych. Ponadto część mieszkańców nie rozważa takich decyzji z uwagi wiek i samotność. Należy także wskazać, że niewielu mieszkańców

²⁶ Przyjmując dotychczasowe tempo usuwania wyrobów zawierających azbest, pełna likwidacja nastąpiłaby w terminie ok. 40 lat.

wywiązuje się z obowiązku dokonywania przeglądu stanu technicznego posiadanych pokryć dachowych i ich oceny. Z powyższego powodu wykonanie tych prac na terenie gminy zlecono w 2020 r. profesjonalnej firmie. Kolejnym problemem, na który należy zwrócić uwagę, jest unieszkodliwianie azbestu poprzez przyjęcie rozwiązania nazwanego utylizacją w postaci jego składowania. Odpady zawierające azbest deponuje się na wydzielonych składowiskach, w specjalnych kwaterach znajdujących się głęboko w ziemi, gdzie azbest jako minerał wraca do ziemi. Inne metody (np. termicznego przekształcania wyrobów zawierających azbest) są kosztowne i w praktyce nie są stosowane.

(akta kontroli str. 200-202)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Wójt zapewnił wywóz i utylizację odpadów zawierających azbest. Pozyskane środki finansowe z WFOŚiGW zostały wykorzystane zgodnie z zawartymi umowami i stanowiły znaczącą pomoc w pokryciu kosztów usuwania wyrobów zawierających azbest. Przebieg realizacji gminnego programu usuwania azbestu oraz stopień jego wykonania wskazuje, że termin usunięcia wyrobów zawierających azbest, określony w gminnym programie, obciążony jest istotnym ryzykiem niedotrzymania, co skutkowałoby nieosiągnięciem celu przyjętego w programie krajowym, tj. usunięcia wyrobów zawierających azbest w skali całego kraju do końca 2032 r.

OBSZAR

3. Realizacja przez samorząd gminy obowiązków właściciela/zarządcy w zakresie posiadanych wyrobów zawierających azbest

Opis stanu
faktycznego

Na trzech nieruchomościach należących do gminy znajdowało się pięć obiektów budowlanych, których dachy pokryte zostały wyrobami zawierającymi azbest²⁷. Kontrolowana jednostka każdego roku przeprowadzała inwentaryzację w drodze spisu z natury wyrobów zawierających azbest i przekazywała marszałkowi województwa jej wynik (w postaci wypełnionych kart „Informacja o wyrobach zawierających azbest” sporządzonych osobno dla każdego obiektu budowlanego), w terminie do 31 stycznia – zgodnie z § 10 rozporządzenia Ministra Gospodarki z 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest²⁸.

W 2017 r. budynek usługowy (tartak) został rozebrany i zdjęty z ewidencji środków trwałych. W wyniku tych działań zutilizowano 12,427 Mg wyrobów zawierających azbest. Jednocześnie w 2021 r. gmina zakupiła dwa budynki gospodarcze z pokryciami dachowymi zawierającymi azbest, posadowione w miejscowości Unierzyż.

W wyniku inwentaryzacji przeprowadzonej w grudniu 2021 r. ujawniono na budynku szkoły i budynku gospodarczym szkoły łącznie 6,81 Mg wyrobów zawierających azbest, a na zakupionych budynkach gospodarczych 7,485 Mg. Wg stanu na

²⁷ Obiekty znajdowały się na działkach o nr: 711/1, obręb 0041 Strzegowo – budynek usługowy (tartak); 377, obręb 0045 Unierzyż – dwa budynki gospodarcze (obiekty nieużytkowane); 229/2, obręb 0005 Drogiszka – budynek szkoły oraz budynek gospodarczy szkoły (obiekty nieużytkowane).

²⁸ Dz. U. z 2011 r. Nr 8 poz.31.

31 grudnia 2021 r. na gminnych obiektach budowlanych znajdowało się łącznie 14,295 Mg wyrobów zawierających azbest.

(akta kontroli str. 197-198, 203-204, 210-213)

W grudniu 2021 r. pracownicy urzędu przeprowadzili kontrolę stanu wyrobów zawierających azbest (tj. płyt azbestowo-cementowych), zastosowanych na pokrycia dachowe ww. budynków – stanowiących własność gminy²⁹. Wyniki tej kontroli zostały przedstawione w arkuszach pt. „Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”, sporządzonych osobno dla każdego budynku, zgodnie z wzorem stanowiącym załącznik do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest³⁰.

(akta kontroli str. 214-225)

Wskazany dla każdego obiektu budowlanego stopień pilności usunięcia wyrobów zawierających azbest odpowiadał przyznanej sumie punktów w arkuszu oceny (35 pkt). Pokrycia dachowe na wszystkich (czterech) obiektach budowlanych zostały zakwalifikowane do III stopnia pilności usunięcia, co oznacza dobry stan techniczny wyrobów zawierających azbest. Ponownej oceny należy dokonać w terminie do 5 lat, tj. do końca 2026 r.

(akta kontroli str. 198, 215-216, 218-219, 221-222, 224-225)

Prace mające na celu likwidację wyrobów azbestowych z nieruchomości położonej w miejscowości Strzegowo przy ul. Słowackiego (budynek usługowy) wykonał podmiot, z którym gmina posiadała zawartą umowę na demontaż pokryć dachowych wykonanych z wyrobów zawierających azbest. Rozbiórkę budynku zgłoszono do właściwego organu administracji architektoniczno-budowlanej, tj. do Starosty Mławskiego. Do zgłoszenia załączono mapkę, opis rozbiórki i oświadczenie o posiadanym prawie do dysponowania nieruchomością na cele budowlane. W dokumentacji z wykonanych prac znajduje się m.in. oświadczenie wykonawcy robót o prawidłowym wykonaniu prac polegających na odbiorze materiałów zawierających azbest oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych oraz potwierdzenie dotyczące ilości przekazanych odpadów tzw. karta przekazania odpadu.

(akta kontroli str. 210-213, 238-241)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Urząd prawidłowo wypełniał obowiązki nałożone na gminę, jako właściciela nieruchomości, w zakresie posiadanych wyrobów zawierających azbest. W okresie objętym kontrolą dokonywano spisów z natury wyrobów zawierających azbest znajdujących się na obiektach budowlanych stanowiących własność gminy oraz rzetelnie sporządzono arkusze ocen określające stan i możliwość bezpiecznego ich użytkowania.

Prace polegające na usunięciu odpadów azbestowych przeprowadzono z zachowaniem wymagań określonych przepisami prawa.

²⁹ Poprzednia kontrola stanu wyrobów azbestowych została przeprowadzona przez firmę zewnętrzną podczas inwentaryzacji przeprowadzonej na terenie całej gminy w 2020 r.

³⁰ Dz.U. Nr 162 poz. 1089.

III. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie.

Warszawa, ...28..... marca 2022 r.

Kontroler
Jerzy Kęcik
główny specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie

DYREKTOR
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Warszawie
z up.
Wiesława Bronisz
p.o. Wicedyrektora

